

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

12. september 2006*

Kohtuasjas C-131/03 P,

mille esemeks on Euroopa Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 24. märtsil 2003 esitatud apellatsioonkaebus,

R.J. Reynolds Tobacco Holdings, Inc., asukoht Winston-Salem, Põhja-Carolina (Ameerika Ühendriigid),

RJR Acquisition Corp., asukoht Wilmington, New Castle, Delaware (Ameerika Ühendriigid),

R.J. Reynolds Tobacco Company, asukoht Jersey City, New Jersey (Ameerika Ühendriigid),

R.J. Reynolds Tobacco International, Inc., asukoht Dover, Kent, Delaware (Ameerika Ühendriigid),

Japan Tobacco, Inc., asukoht Tōkyō (Jaapan),

esindajad: *solicitor* P. Lomas ja advokaat O. W. Brouwer,

apellatsioonkaebuse esitajad,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

teised menetlusosalised:

Philip Morris International Inc., asukoht Rye Brook, New York (Ameerika Ühendriigid),

hageja Esimese Astme Kohtus kohtuasjades T-377/00 ja T-272/01,

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: C. Docksey, X. Lewis ja C. Ladenburger, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostja Esimese Astme Kohtus,

keda toetavad:

Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: M. Bishop ja T. Blanchet, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

menetlusse astuja apellatsioonimenetluses,

Hispaania Kuningriik, esindaja: N. Díaz Abad, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

Prantsuse Vabariik, esindaja: G. de Bergues,

Itaalia Vabariik, esindaja: I. M. Braguglia, keda abistas *avvocato dello Stato* M. Fiorilli, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

Portugali Vabariik, esindajad: L. I. Fernandes ja A. Seiça Neves, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

Soome Vabariik, esindajad: T. Pynnä ja A. Guimaraes-Purokoski, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

Euroopa Parlament, esindajad: H. Duintjer Tebbens ja A. Baas, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

menetlusse astujad Esimese Astme Kohtus,

Saksamaa Liitvabariik, esindajad: M. Lumma ja W.-D. Plessing,

Kreeka Vabariik,

menetlusse astujad Esimese Astme Kohtus
kohtuasjades T-260/01 ja T-272/01,

Madalmaade Kuningriik, esindaja: J. van Bakel,

menetlusse astuja Esimese Astme Kohtus
kohtuasjades T-379/00, T-260/01 ja T-272/01,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed K. Schiemann ja J. Makarczyk,
kohtunikud J.-P. Puissochet, R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr (ettekandja),
P. Küris, E. Juhász, J. Klučka, U. Löhmus, E. Levits ja A. Ó Caoimh,

kohtujurist: E. Sharpston,
kohtusekretär: vanemametnik L. Hewlett,

arvestades kirjalikus menetluses ja 24. jaanuari 2006. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 6. aprilli 2006. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Apellatsioonkaebuses paluvad apellandid tühistada Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 15. jaanuari 2003. aasta otsuse liidetud kohtuasjades T-377/00, T-379/00, T-380/00, T-260/01 ja T-272/01: Philip Morris jt vs. komisjon (EKL 2003,

lk II-1, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“), millega jäeti vastuvõetamatuse tõttu rahuldamata nende hagi, mille esemeks oli nõue tühistada Euroopa Ühenduste Komisjoni 19. juuli 2000. aasta otsus, millega kiideti heaks „põhimõtte esitada komisjoni nimel tsiviilhagi teatavate Ameerika sigaretitootjate vastu“ ja mille täitmiseks esitati Ameerika Ühendriikide föderaalkohtusse United States District Court, Eastern District of New York (edaspidi „District Court“) tsiviilhagi Philip Morrisi kontserni (edaspidi „Philip Morris“) ja Reynoldsi kontserni (edaspidi „Reynolds“) kuuluva mitme äriühingu vastu ning Japan Tobacco, Inc.’i (edaspidi „Japan Tobacco“) vastu ning 25. juuli 2001. aasta otsus, millega kiideti heaks „põhimõtte esitada varasemas menetluses kostjateks olnud sigaretitootjate kontsernide vastu Ameerika kohtutesse uus tsiviilhagi ühenduse ja vähemalt ühe liikmesriigi poolt ühiselt“ ja mille täitmiseks esitati District Court’i veel kaks hagi (edaspidi „vaidlusalused otsused“).

Vaidluse aluseks olevad asjaolud

- 2 Vaidluse aluseks olevad asjaolud on vaidlustatud kohtuotsuses esitatud järgmiselt:

„1 Euroopa Ühendusse suunatud sigarettide salakaubaveo vastu võitlemise raames kiitis komisjon 19. juulil 2000 heaks „põhimõtte esitada komisjoni nimel tsiviilhagi teatavate Ameerika sigaretitootjate vastu“. Komisjon otsustas teatada sellest asjakohaste kanalite kaudu alaliste esindajate komiteele (Coreper) ning volitas komisjoni presidenti ja eelarve eest vastutavat komisjoni liiget andma õigustalitusele juhiseid vajalike meetmete võtmiseks.

- 2 3. novembril 2000 esitas Euroopa Ühendus (esindaja: komisjon) „iseenda ja liikmesriikide nimel, keda ta on pädev esindama” [District Court’i] hagi [Philip Morris, Reynolds ja Japan Tobacco] vastu.
- 3 Selle hagi raames (edaspidi „esimene hagi”) väitis komisjon, et tubakatootjatest hagejad osalevad salakaubaveosüsteemis, mille eesmärk on tuua Euroopa Ühenduse territooriumile sigarette ja neid seal levitada. Ühendus nõudis eelkõige, et mõistetak välja hüvitis sellisest salakaubaveost tingitud kahju eest, mis peamiselt seisnes ilmajamises tolli- ja käibemaksust, mida seadusliku importimise korral oleks tasutud, ning et antaks kohtu marus kaevatava käitumise lõpetamiseks.
- 4 Ühenduse nõuete aluseks olid Ameerika Ühendriikide 1970. aasta federaalseadus Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act (edaspidi „RICO”) ning teatavad *common law* teooriad –*common law fraud*, *public nuisance* ja *unjust enrichment*. RICO eesmärgiks on võitlus organiseeritud kuritegevuse vastu ning eelkõige hõlbustab see ettevõtjate vastutusele võtmist kuritegeliku käitumise eest. Sel eesmärgil annab RICO kannatanutele õiguse esitada hagi. Tsiviilhagide esitamise soodustamiseks sätestab RICO, et hageja kasuks võidakse välja mõista kahjuhüvitis, mille suurus vastab talle tegelikult tekkinud kahju kolmekordsele suurusele (*treble damages*).
- 5 District Court jättis 16. juuli 2001. aasta otsusega Euroopa Ühenduse nõuded rahuldamata.
- 6 Komisjon kiitis 25. juulil 2001 heaks „põhimõtte esitada varasemas menetluses kostjateks olnud sigaretitootjate kontsernide vastu Ameerika kohtutesse uus

tsiviilhagi ühenduse ja vähemalt ühe liikmesriigi poolt ühiselt". Komisjon volitas komisjoni presidenti ja eelarve eest vastutavat komisjoni liiget andma õigustalitusele juhiseid vajalike meetmete võtmiseks.

- 7 6. augustil 2001 esitasid komisjon Euroopa Ühenduse ja liikmesriikide nimel, keda ta on pädev esindama, ning 10 liikmesriiki — Belgia Kuningriik, Saksamaa Liitvabariik, Kreeka Vabariik, Hispaania Kuningriik, Prantsuse Vabariik, Itaalia Vabariik, Luksemburgi Suurhertsogiriik, Madalmaade Kuningriik, Portugali Vabariik ja Soome Vabariik — iseendi nimel District Court'i uue hagi Philip Morrise ja Reynoldsi vastu. Selle hagi (edaspidi „teine hagi”) raames ei tuginenud ühendus oma nõuetes enam RICO-le, vaid üksnes esimese hagi raames viidatud *common law*' põhimõtetele. Seevastu liikmesriigid tuginesid oma nõuetes nii RICO-le kui ka ühenduse viidatud *common law*' põhimõtetele. Veel väideti majandusliku ja mittemajandusliku kahju olemasolu, mida ühendus oma esimese hagi raames ei väitnud, ning esitati täiendavaid selgitusi teooriate *public nuisance* ja *unjust enrichment* kohta.

- 8 Käesoleva otsuse punktis 5 mainitud District Court'i 16. juuli 2001. aasta otsust ühendus edasi ei kaevanud. Kuid 10. augustil 2001 taotles ta Ameerika kohtult selle otsuse kohaldamata jätmist ning luba oma nõude muutmiseks (*motion to vacate the judgment and to amend the complaint*). District Court jättis selle taotluse 25. oktoobri 2001. aasta otsusega rahuldamata.

- 9 Ühendus, keda esindas komisjon, ning käesoleva otsuse punktis 7 nimetatud kümme liikmesriiki esitasid 9. jaanuaril 2002 District Court'i kolmanda hagi [Japan Tobacco] ja sellega seotud ettevõtjate vastu (edaspidi „kolmas hagi”).

- 10 District Court otsustas 19. veebruaril 2002 jätta ühenduse ja liikmesriikide teise ja kolmanda hagi läbi vaatamata, tuginedes *common law*' normile, mille kohaselt Ühendriikide kohtud ei taga teiste riikide maksuseaduste täitmist (*revenue rule*).

- 11 Komisjon kiitis 20. märtsil 2002 heaks põhimõtte esitada District Court'i otsuse peale apellatsioonkaebus. 25. märtsil 2002 esitati ühenduse ja kümne liikmesriigi nimel apellatsioonkaebus United States Court of Appeals for the Second Circuit'i (edaspidi „teise ringkonna apellatsioonikohus”).”

Menetlus Esimese Astme Kohtus

- 3 Hagejad esitasid 19. ja 20. detsembril 2000 Esimese Astme Kohtusse hagiavaldused, milles palusid eelkõige tühistada komisjoni otsuse esimese hagi esitamise kohta (kohtuasjad T-377/00, T-379/00 ja T-380/00).

- 4 Esimese Astme Kohtu teise, laiendatud koja esimehe 2. juuli 2001. aasta määrusega liideti need kolm kohtuasja kirjalikuks ja suuliseks menetlemiseks ning kohtuotsuse tegemiseks.

- 5 Reynolds ja Philip Morris esitasid 15. oktoobril 2001 Esimese Astme Kohtusse hagiavaldused, milles palusid tühistada komisjoni otsuse teise hagi esitamise kohta (kohtuasjad T-260/01 ja T-272/01).

- 6 Esimese Astme Kohtu teise, laiendatud koja esimehe 31. jaanuari 2002. aasta määrusega liideti viis kohtuasja — T-377/00, T-379/00, T-380/00, T-260/01 ja T-272/01 — kirjalikuks ja suuliseks menetlemiseks ning kohtuotsuse tegemiseks.
- 7 Igas nimetatud kohtuasjas esitas komisjon vastuvõetamatus väite, kuna vaidlus-
alused otsused ei ole aktid, mille peale saab esitada EÜ artikli 230 neljandas lõigus
ette nähtud hagi.

Vaidlustatud kohtuotsus

- 8 Vaidlustatud kohtuotsuses nõustus Esimese Astme Kohus komisjoni väitega
vastuvõetamatus kohta ja jättis seetõttu hagi läbi vaatamata.
- 9 Nimetatud otsuse punktides 74, 76 ja 77 meenutas Esimese Astme Kohus kõigepealt
EÜ artikli 230 neljanda lõigu sisu ning väljakujunenud kohtupraktikat, mille kohaselt
esiteks tuleb meetme vaidlustatavuse kindlakstegemiseks vaadelda selle meetme
sisu, mille tühistamist taotletakse, kuna selles suhtes ei ole põhimõtteliselt tähtsust
vormil, milles meede on võetud, ning teiseks saab tühistamishagi esitada vaid selliste
toimingute või otsuste peale, mis tekitavad siduvaid õiguslikke tagajärgi hageja huve
puudutaval viisil, tuues kaasa selge muutuse tema õiguslikus seisundis; Esimese
Astme Kohus viitas eelkõige Euroopa Kohtu 11. novembri 1981. aasta otsusele
kohtuasjas 60/81: IBM vs. komisjon (EKL 1981, lk 2639, punkt 9).
- 10 Seetõttu uuris Esimese Astme Kohus, kas vaidlus-
alustel otsustel on niisugused tagajärjed.

- 11 Sellega seoses märkis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 79, et asja andmine kohtusse on siduva kohtuotsuse saamiseks vältimatu toiming, kuid vaidluspoolte kohustuste lõplik kindlaksmääramine saab toimuda ainult asja lahendava kohtu otsusega. Viidates Euroopa Kohtu 29. septembri 1998. aasta otsusele analoogilises kohtuasjas C-191/95: komisjon vs. Saksamaa (EKL 1998, lk 5449, punkt 47), milles käsitleti komisjoni otsust esitada hagi EÜ artikli 226 teise lõigu alusel, otsustas Esimese Astme Kohus, et kohtusse hagi esitamise otsus iseenesest ei muuda õiguslikku olukorda, milles see otsus tehti, järelikult ei saa seda pidada vaidlustatavaks otsuseks.
- 12 Seejärel uuris Esimese Astme Kohus, kas vaidlusalustel otsustel — mis ei puuduta asja andmist Euroopa Kohtusse ega liikmesriigi kohtusse, vaid kolmanda riigi kohtusse — on lisaks asja andmisega mis tahes kohtusse paratamatult kaasnevatele tagajärgedele lõplikke õiguslikke tagajärgi, mis oleks kaasa toonud selge muutuse hagejate õiguslikus olukorras.
- 13 Uurides esmalt vaidlusaluste otsuste tagajärgi ühenduse õiguskorras, lükkas Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 91 põhjendamatusesse tõttu tagasi hagejate argumendi, et kõnealustel otsustel on siduvad õiguslikud tagajärjed komisjoni pädevuse ja institutsioonilise tasakaalu suhtes.
- 14 Selle kohta tões Esimese Astme Kohus nimetatud otsuse punktis 86, et nii nagu institutsioonide igasuguste aktide puhul kaasneb ka vaidlusaluste otsustega nende autori seisukohavõtt selle kohta, et ta on pädev neid vastu võtma, kuid seesugusele seisukohavõtule ei saa omistada siduvaid õiguslikke tagajärgi EÜ artikli 230 mõttes, sest isegi kui tegemist on eksliku seisukohaga, ei ole sellel vastuvõetud otsuse suhtes mingit iseseisvat tähendust. Esimese Astme Kohus lisas, et erinevalt pädevuse andmisele suunatud aktist — nagu akt, millel põhines hagejate viidatud Euroopa Kohtu 9. oktoobri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-366/88: Prantsusmaa vs. komisjon (EKL 1990, lk I-3571) — ei muuda kõnealune seisukohavõtt EÜ asutamislepingus ette nähtud pädevuse jaotust.

- 15 Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 87 leidis Esimese Astme Kohus veel, et komisjoni väidetav pädevuse puudumine ja sellest tulenev võimalik institutsioonilise tasakaalu kahjustamine ei võimalda teha erandit asutamislepingus ette nähtud tühistamishagi vastuvõetavuse tingimustest. Selline mõttekäik võrduks järeldusega, et akti vaidlustatavus tuleneb tema võimalikust õigusvastasusest. Sellega seoses viitas Esimese Astme Kohus Euroopa Kohtu 10. mai 2001. aasta määrusele analoogilises kohtuasjas C-345/00 P: FNAB jt vs. nõukogu (EKL 2001, lk I-3811, punktid 39–42).
- 16 Seoses küsimusega, kas ettevalmistavate aktide puhul võib varases staadiumis hagi esitamist pidada kooskõlas olevaks õiguskaitsevahendite süsteemiga, mis asutamislepingus on ette nähtud erandlikuks juhuks, kui tegemist on meetmetega, mis ei ole isegi näiliselt seaduslikud — mida on käsitletud eespool viidatud otsuse IBM vs. komisjon punktis 23 —, märkis Esimese Astme Kohus vaidlustatud otsuse punktis 88, et ühenduse kohtud ei ole kunagi jaatanud võimalust teostada erandjuhul seesugust kontrolli ettevalmistavate aktide või muude aktide üle, millel puuduvad õiguslikud tagajärjed. Esimese Astme Kohus lisas, et kõnesolevat hüpoteesi käsitletud otsused on varasemad kui eespool viidatud määrus FNAB jt vs. nõukogu, milles Euroopa Kohus väljendas selgelt nõustumatust sellega, et hagi vastuvõetavus võiks sõltuda väidetavate ühenduse õiguse rikkumiste raskusest.
- 17 Teiseks lükkas Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 107 põhjendamatus tõttu tagasi argumendi, et vaidlusosalused otsused on kaasa toonud siduvaid õiguslikke tagajärgi, allutades hagejad teisele õiguskorrale või muutes nende õiguslikku olukorda sisulisel või menetluslikul tasandil.
- 18 Sellega seoses kinnitas Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 93, et põhimõte, mille kohaselt asja andmine kohtusse ei mõjuta iseenesest vaidluspoolte õiguslikku olukorda EÜ artikli 230 mõttes, kehtib nii asja andmisel ühenduse kohtusse kui ka asja andmisel liikmesriigi või kolmanda riigi, nagu Ameerika Ühendriikide kohtusse. Esimese Astme Kohtu arvates ei mõjuta seda

põhimõtet asjaolu, et iga kohus peab kohaldama omaenda õiguskorra menetlusnorme ning selliseid materiaalõiguse norme, mis määratakse kindlaks selle õiguskorra konfliktnormidega. Olenemata kohaldatavatest normidest ei saa õiguslikke tagajärgi — tuleneгу need siis otse õigusest või asja lahendava kohtu otsustest — omistada asja kohtusse andnud poolele.

- 19 Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 95 ja 96 möönis Esimese Astme Kohus, et teatavad menetluslikud otsused võivad kaasa tuua siduvaid ja lõplikke õiguslikke tagajärgi EÜ artikli 230 mõttes, nagu seda on tõlgendanud kohtupraktika. Selliste otsuste seast mainis Esimese Astme Kohus esmalt otsuseid, mis kujutavad endast küll poolelioleva haldusmenetluse üht etappi, kuid ei piirdu tingimuste loomisega menetluse edasiseks käiguks, vaid toovad kaasa tagajärgi, mis väljuvad menetluse raamidest ja muudavad asjaosaliste õigusi ja kohustusi sisulisel tasandil.
- 20 Olles vaidlustatud kohtuotsuse punktis 97 loetlenud rea otsuseid, mis ühenduse kohtute praktika kohaselt on sellist laadi, төdes Esimese Astme Kohus punktis 98, et vaidlusalused otsused nende hulka ei kuulu. Eelkõige täheldas ta, et ühenduse menetluse puudumist tolli- ja muude maksude sissenõudmise alal ei saa samastada puutumatuslega, mille nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17 „Esimene määrus asutamislepingu artiklite [81] ja [82] rakendamise kohta” (EÜT 1962, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3) artikli 15 lõige 5 sõnaselgelt annab niisuguse kokkuleppe pooltele, millest on selle määruse kohaselt teatatud. Kuigi on tõsi, et vaidlusalused otsused sisaldavad komisjoni esialgset hinnangut hagejate käitumisele Ühendriikide õiguse seisukohalt, erinevad need riigiabi uurimismenetluse algatamise otsusest, sest ühenduse õigus ei seosta kõnesoleva hinnanguga kindlaid õiguslikke tagajärgi. Esimese Astme Kohtu arvates ei too seega asja andmine Ühendriikide kohtutesse hagejatele kaasa uusi kohustusi ega kohusta neid oma tavadid muutma.
- 21 Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 99 ja 100 mainis Esimese Astme Kohus veel teatavaid menetluslikke otsuseid, mis on vaidlustatavad seetõttu, et need kahjustavad

asjaosaliste menetlusõigusi. Kuid ta tõdes, et käesolevas asjas ei olnud hagejatel menetlusõigusi kohustuste rikkumise menetluses, mille komisjon oleks nende arvates pidanud algatama, ning järeldas sellest, et asja andmine District Court'i ei saanud nendelt selles osas õigusi ära võtta. Esimese Astme Kohus lisas, et kuna puudub ühenduse pädevus nõuda sisse kõnesolevaid tolli- ja muid makse, puudub ka sellealane ühenduse õigusega ette nähtud menetlus, mis annaks tagatise, millest hagejad oleks ilma jäänud.

- 22 Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 101 leidis Esimese Astme Kohus veel, et hagejad ei ole tõendanud, et vaidlusalused otsused oleks mõjutanud nende õiguslikku olukorda seoses tolli- ja muude maksude sissenõudmise menetlustega liikmesriikides.
- 23 Hagejate argumendile, et menetlus District Court'is erineb liikmesriikide kohtutes algatada võidavatest menetlustest selle poolest, et puudub võimalus esitada eelotsusetaotlust EÜ artikli 234 alusel, vastas Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 105, et rahvusvahelist elementi sisaldavate vaidluste puhul on tavaline, et kohtunik peab kohaldama välisriigi õiguse norme ning et ta teeb seda oma riigi menetlusnormide raames. Esimese Astme Kohus on seisukohal, et oma riigi menetlusnormide kohaldamine kohtuniku poolt on asja kohtusse andmisega paratamatult kaasnev tagajärg ning järelikult ei saa seda pidada õiguslikuks tagajärjeks EÜ artikli 230 mõttes. Ta lisas, et kuigi EÜ artikkel 234 annab liikmesriikide kohtutele võimaluse esitada eelotsuse küsimusi ja paneb teatavatele kohtutele kohustuse esitada eelotsusetaotlus, ei anna see nendes kohtutes pooleli olevate vaidluste pooltele mingeid õigusi Euroopa Kohtusse pöördumiseks.
- 24 Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 108 sedastas Esimese Astme Kohus, et vaidlusalustel otsustel ei ole ühenduse õiguskorras siduvaid õiguslikke tagajärgi EÜ artikli 230 mõttes, nagu seda on kohtupraktikas tõlgendatud.

- 25 Teiseks, uurides tagajärgi, mida Ühendriikide õigus omistab kõnesolevate tsiviilhagide esitamisele, tõdes Esimese Astme Kohus vaidlustatud otsuse punktis 110, et hagejate viidatud menetluslikud tagajärjed, mis on asja andmisel District Court'i, ei erine üldiselt mis tahes kohtusse pöördumisega kaasnevatest tagajärgedest ning osa tagajärgedest on pelgalt faktilised.
- 26 Peale selle märkis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 111 ja 112, et kuigi Ühendriikide föderaalkohtud võivad oma riigi menetlusõiguse kohaselt võtta vastu otsuseid, millel on vaidluspoolte jaoks siduvad tagajärjed — eelkõige kohustades neid avaldama fakte ja dokumente —, tulenevad need tagajärjed nimetatud kohtutele Ühendriikide õigusega antud volituste iseseisvast kasutamisest ega ole omistatavad komisjonile.
- 27 Asja District Court'i andmisega kaasnenud materiaalõiguslike tagajärgede kohta tõdes Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 114, et District Court'i poole pöördumise otsus piirdub menetluse algatamisega, mille eesmärgiks on tuvastada hagejate vastutus, mille materiaalõiguslikku olemasolu ei määra hagi esitamine. Kuigi vaidlusaluste otsuste tagajärjel võis hagejatele teatavaks saada, et on reaalne oht, et Ameerika kohus võib neile määrata sanktsioonid, on see pelgalt faktiline tagajärg, mitte aga selline õiguslik tagajärg, milleni jõudmine oli vaidlusaluste otsuste eesmärk; seejuures viitas Esimese Astme Kohus analoogilises kohtuasjas *IBM vs. komisjon* tehtud otsuse punktile 19.
- 28 Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 115–117 tõdes Esimese Astme Kohus, et teatavad hagejate mainitud faktid — see, et kõnesolevate hagide raames süüdistatakse neid kuritegelikus käitumises, et vaidluspoolte puutumatus ei luba esitada nende vastu difamatsioonihagi menetluse käigus tehtud avalduste eest, et District Court avaldas komisjoni esitatud hagi Internetis ning et kõnesolevate hagide

esitamisel võivad olla negatiivsed tagajärjed börsil noteeritud äriühingute mainele — on kas faktilised või tulenevad eranditult Ühendriikide õiguse normidest ning ei kujuta järelikult endast vaidlusaluste otsuste tagajärgi, mida võiks pidada komisjoni põhjustatuks.

29 Esimese Astme Kohus järeltas vaidlustatud otsuse punktis 118, et hagejate viidatud tagajärgi, mida Ühendriikide õigus kõnesolevatele tsiviilhagidele omistab, ei saa pidada siduvateks õiguslikeks tagajärgedeks EÜ artikli 230 mõttes, nagu seda on kohtupraktikas tõlgendatud.

30 Tõhusa kohtuliku kaitse vajalikkuse ning hagejate argumendi kohta, et nende hagide vastuvõetamatuks tunnistamise korral puuduks neil igasugune seaduslik võimalus vaidlusaluste otsuste vaidlustamiseks, kuna asjaolu tõttu, et asi on antud kolmanda riigi kohtusse, ei saaks komisjoni käitumise seaduslikkust hinnata ei ühenduse ega liikmesriikide kohtud, märkis Esimese Astme Kohus järgmist:

„121 Sellega seoses tuleb meenutada, et Euroopa Kohus on kinnitanud, et võimalus pöörduda kohtusse on üks õigusel rajaneva ühenduse aluseid ning see on EÜ asutamislepingust lähtuvas õiguskorras tagatud, kuna asutamisleping kehtestab õiguskaitsevahendite ja menetluste täieliku süsteemi, mis on mõeldud selleks, et usaldada Euroopa Kohtule institutsioonide õigusaktide seaduslikkuse kontrollimine (Euroopa Kohtu 23. aprilli 1986. aasta otsus kohtuasjas 294/83: *Les Verts vs. parlament*, EKL 1986, lk 1339, punkt 23). Õiguse tõhusale kaitsele pädevas kohtus tuleb Euroopa Kohus liikmesriikide ühesugustest põhiseaduslikest tavadest ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklitest 6 ja 13 (Euroopa Kohtu 15. mai 1986. aasta otsus kohtuasjas 222/84: *Johnston*, EKL 1986, lk 1651, punkt 18).

- 122 Seda, et igaühel, kelle liidu õigusega tagatud õigusi või vabadusi rikutakse, on õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus, on taaskinnitatud ka 7. detsembril 2000 Nice'is väljakuulutatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta (EÜT 2000, C 364, lk 1) artikliga 47, ning kuigi hartal puudub siduv õigusjõud, näitab see siiski hartas käsitletud õiguste olulisust ühenduse õiguskorras.
- 123 Sellega seoses tuleb märkida, et kuigi toimingu peale, millel puuduvad otsuse tunnused, ei saa esitada tühistamishagi, ei ole õigussubjektidele siiski jäetud ilma võimalusest pöörduda kohtusse, kuna neile jääb võimalus esitada EÜ artiklis 235 ja artikli 288 teises lõigus ette nähtud lepinguvälise vastutuse hagi, juhul kui tegemist on käitumisega, mis võib kaasa tuua ühenduse vastutuse.
- 124 Kuigi võib tunduda soovitatav, et kahju hüvitamise hagi kõrval saaksid õigussubjektid kasutada ka niisugust õiguskaitsevahendit, millega saaks nende huve kahjustada võivaid institutsioonide toiminguid, mis ei ole otsused, ennetada või lõpetada, tuleb siiski tõdeda, et seesugust õiguskaitsevahendit — mis paratamatult eeldaks institutsioonidele ettekirjutuste tegemist ühenduse kohtu poolt — asutamisleping ette ei näe. Ühenduse kohtu ülesanne ei ole seada ennast ühenduse asutava võimu asemele, eesmärgiga asuda asutamislepinguga kehtestatud õiguskaitsevahendeid ja menetlusi muutma (Esimese Astme Kohtu 27. juuni 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-172/98, T-175/98–T-177/98: Salamander jt vs. parlament ja nõukogu, EKL 2000, lk II-2487, punkt 75)."

Poolte nõuded

31 Apellatsioonkaebuse esitajad paluvad Euroopa Kohtul:

— tühistada vaidlustatud kohtuotsus;

- tunnistada nende tühistamishagid vaidlusaluste otsuste ilmselge ebaseaduslikkuse tõttu vastuvõetavaks ja teha kohtuasjas lõplik otsus;
- teise võimalusena tunnistada nende tühistamishagid vastuvõetavaks ja suunata asi tagasi Esimese Astme Kohtusse otsustamiseks;
- kolmanda võimalusena suunata asi tagasi Esimese Astme Kohtusse, et see lahendaks nii vastuvõetavuse kui ka sisulised küsimused ja teeks otsuse;
- mõista kohtukulud välja komisjonilt vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 69 lõikele 2.

32 Komisjon palub Euroopa Kohtul:

- tunnistada apellatsioonkaebus osaliselt vastuvõetamatuks selles osas, milles Euroopa Kohtul pakutakse uurida uusi küsimusi, mida ei tõstatatud Esimese Astme Kohtus, või uuesti uurida Esimese Astme Kohtus juba tõstatatud argumente;
- jätta apellatsioonkaebus ülejäänud osas rahuldamata;
- mõista kohtukulud välja apellantidelt.

33 Saksamaa, Hispaania, Itaalia, Madalmaade ja Portugali valitsus ning parlament ja nõukogu paluvad Euroopa Kohtul jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja mõista kohtukulud välja apellantidelt.

34 Soome valitsus palub Euroopa Kohtul:

— tunnistada apellatsioonkaebus osaliselt vastuvõetamatuks selles osas, milles Euroopa Kohtul pakutakse uurida uusi küsimusi, mida ei tõstatatud Esimese Astme Kohtus, või uuesti uurida Esimese Astme Kohtus juba tõstatatud küsimusi, ilma et oleks tõendatud, et Esimese Astme Kohus on rikkunud õigusnormi;

— jätta apellatsioonkaebus ülejäänud osas rahuldamata;

— mõista kohtukulud välja apellantidelt.

Apellatsioonkaebus

35 Oma apellatsioonkaebuse toetuseks esitavad apellandid viis väidet, mis põhinevad järgmistel asjaoludel:

— EÜ artikli 230 väär tõlgendamine seoses vaidlusaluste otsuste tagajärgedega ühenduse õiguskorras;

- EÜ artikli 230 väär tõlgendamine seoses tagajärgedega, mida Ühendriikide õigus omistab kõnesolevate tsiviilhagide esitamisele;

- tõhusa kohtuliku kaitse põhiõiguse rikkumine;

- ilmselgelt ebaseaduslike meetmete vaidlustamise võimalikkust käsitleva Euroopa Kohtu praktika väär kohaldamine ja tõlgendamine;

- EÜ artikli 292 rikkumine.

Esimene väide, mis on tuletatud EÜ artikli 230 väärast tõlgendamisest seoses vaidlusaluste otsuste tagajärgedega ühenduse õiguskorras

Poolte argumendid

- ³⁶ Selle viieks osaks jaguneva väite raames kinnitavad apellandid esiteks, et Esimese Astme Kohus on rikkunud õigusnormi, kui ta on vaidlustatud otsuse punktis 79 leidnud, et põhimõtteliselt ei saa ühenduse institutsiooni otsust hagi esitamise kohta pidada vaidlustatavaks otsuseks.

- 37 Kohtupraktikast tuleneb, et kohtulikule kontrollile ei allu ainult niisugused institutsioonide meetmed, mis on osaks pooleliolevast ühenduse menetlusest, mis viib hilisema otsuseni, mille suhtes saab teostada kohtulikku kontrolli ning sellise kohtuliku kontrolli käigus saab pädev ühenduse õigust kohaldav kohus nõuetekohaselt uurida kõiki väiteid, mis käsitlevad varasemat ebaseaduslikkust või asjaomase institutsiooni pädevuse puudumist ning nende tagajärgi. Sellega seoses viitavad apellandid otsustele IBM vs. komisjon (punkt 20) ja komisjon vs. Saksamaa (punkt 44).
- 38 Teiseks kinnitavad apellandid, et Esimese Astme Kohus, uurides, kas vaidlusalused otsused toovad kaasa õiguslikke tagajärgi, ei tõlgendanud õigesti kohtupraktikat ega kohaldanud seda käesolevas asjas esineva täiesti uue olukorra suhtes. Kehtiv kohtupraktika puudutab hagnosisid, mis on esitatud meetmete peale, mida komisjon on võtnud talle asutamislepinguga antud pädevust teostades, ning need hagnosisid viivad vältimatult otsuseni, mis kuulub ühenduse õiguskorda ning mille on teinud ühenduse kohus või mis allub sellise kohtu kontrollile. Käesoleva asja puhul tuleb aga märkida, et juhul, kui vaidlusalused otsused ei allu ühenduse kohtute kontrollile, ei allu sellisele kontrollile ka ükski muu akt ega ükski muu tagajärg ning ühenduse institutsioonid võivad kõigis uutes küsimustes ja mis tahes asjaoludel algatada kohtuasja väljapool ühenduse õiguskorda.
- 39 Kolmandaks on Esimese Astme Kohus vääralt tõlgendanud ühenduse kohtupraktikat, järeldades, et mingeid õiguslikke tagajärgi ei too kaasa võimaluse kaotamine taotleda Euroopa Kohtult eelotsust komisjoni pädevuse kohta algatada kolmandas riigis menetlus, et nõuda sisse väidetavalt tasumata tolli- ja käibemaks.

- 40 Sellega seoses leiavad apellandid, et kui komisjon oleks andnud asja liikmesriigi kohtusse, oleks neil olnud õigus tõstatada oluline komisjoni pädevust puudutav küsimus, mille kõrgeim siseriiklik kohus oleks pidanud saatma Euroopa Kohtusse vastavalt EÜ artikli 234 kolmandale lõigule, pidades silmas reeglit, mis sõnastati 22. oktoobri 1987. aasta otsuses kohtuasjas 314/85: Foto-Frost (EKL 1987, lk 4199), samuti Cilfiti jt otsusest (6. oktoobri 1982. aasta otsus kohtuasjas 283/81: Cilfit jt, EKL 1982, lk 3415) tuleneva kohtupraktika ilmselget kohaldamatust. Sellisest võimalusest ilmajäämine tõi vaidluspooltele kaasa ilmseid õiguslikke tagajärgi.
- 41 Neljandaks, järeldades, et hagi esitamine liikmesriigi kohtu asemel kolmanda riigi kohtusse ei too kaasa õiguslikke tagajärgi, tõlgendas Esimese Astme Kohus vääralt ka kohtupraktikat, mille kohaselt juhul, kui on otsustatud eelistada teatava menetluse algatamist mingile teisele menetlusele, toob seda valikut täpsustav otsus kaasa õiguslikud tagajärjed EÜ artikli 230 mõttes.
- 42 Esimese Astme Kohus eksis, kui ta vaidlustatud kohtuotsuse punktis 98 ei nõustunud sellega, et 30. juuni 1992. aasta otsuses kohtuasjas C-312/90: Hispaania vs. komisjon (EKL 1992, lk I-4117) oli otsustav tegur asjaolu, et komisjon eelistas ühte menetlust teisele, mille ta välistas. Sellega seoses viitavad apellandid ka 15. märtsi 1967. aasta otsusele liidetud kohtuasjades 8/66–11/66: CBR jt vs. komisjon (EKL 1967, lk 93). Alгатades kõnesolevad menetlused Ühendriikides, tegi komisjon valiku menetluse osas ning selle tagajärjel on välistatud mitte üksnes Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuste esitamine, vaid ka olulised menetluslikud tagatised, mis kaasnevad ühenduse õiguse kohastes menetlustes kõnealuste maksude sissenõudmise korral.
- 43 Viiendaks märgivad apellandid, et Esimese Astme Kohus ei nõustunud sellega, et vaidlusaluste otsustega võttis komisjon oma ühenduse õigusest tuleneva pädevuse

suhtes lõpliku seisukoha, mis vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale loob õiguslikke tagajärgi.

- 44 Komisjon saab tegutseda ainult siis, kui on vastu võetud teise õiguse akt, mis võimaldab tal alata kohtumenetlust kolmandas riigis, et nõuda sisse väidetavalt tasumata toli- ja käibemaks. Vaidlusalustel otsustel olid samasugused õiguslikud tagajärjed nagu niisugusel teise õiguse aktil.
- 45 Peale selle anti nimetatud otsuste tagajärjel luba kulutusteks, mida komisjon kandis seoses hagi esitamise ja kaitsmisega Ühendriikide kohtutes. Niisuguste otsuste peale võib esitada hagi EÜ artikli 230 alusel, nagu nähtub eelkõige 24. septembri 1996. aasta määrusest liidetud kohtuasjades C-239/96 R ja C-240/96 R: Ühendkuningriik vs. komisjon (EKL 1996, lk I-4475).
- 46 Kuna vaidlusalused otsused tehti asutamislepingus ette nähtud pädevuse jaotust muutvate ühenduse esmase või teise õiguse aktide asemel, on ka nende eesmärgiks pädevuse jaotuse muutmise, mis kujutab endast samasugust pädevuse muutmist nagu see, mida käsitles eespool viidatud otsus Prantsusmaa vs. komisjon.
- 47 Komisjon väidab, et kõik käesoleva väite osad on vastuvõetamatud, kuna apellandid vaid kordavad argumente, mida nad esitasid Esimese Astme Kohtus.

- 48 Seoses väite viienda osaga ning argumendiga, et komisjon võib kolmandas riigis maksude sissenõudmise nimel tegutseda vaid konkreetse õigusaktiga antud volituse alusel, väidab komisjon esiteks, et apellandid on Esimese Astme Kohtu seisukohta kirjeldanud ebatäpselt. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 104 märkis Esimese Astme Kohus, et hagejad ei ole tõendanud, et komisjon oleks eiranud või vältinud olemasolevaid tolli- ja muude maksude sissenõudmisele või pettustevastasele võitlusele kohaldatavaid menetlusi. Teiseks ei olnud kunagi küsimuse all, et komisjon ise esitaks hagi tasumata maksude sissenõudmiseks. Kolmandaks rõhutas Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 102, et argument, mille kohaselt komisjon on püüdnud makse sisse nõuda kahju hüvitamise hagi esitamise teel, ei tõenda hagejate menetlusõiguste kahjustamist ning pealegi on tegemist vaidluse sisu puudutava argumendiga.

Euroopa Kohtu hinnang

- 49 Kõigepealt tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleneb EÜ artiklist 225, Euroopa Kohtu põhikirja artikli 58 esimesest lõigust ja Euroopa Kohtu kodukorra artikli 112 lõike 1 punktist c, et apellatsioonkaebuses näidatakse täpselt otsuse, mille tühistamist taotletakse, kritiseeritavad osad, samuti seda taotlust konkreetselt toetavad õiguslikud argumendid (vt eelkõige 4. juuli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-352/98 P: Bergaderm ja Goupil vs. komisjon, EKL 2000, lk I-5291, punkt 34, 8. jaanuari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-248/99 P: Prantsusmaa vs. Monsanto ja komisjon, EKL 2002, lk I-1, punkt 68, ja 6. märtsi 2003. aasta otsus kohtuasjas C-41/00 P: Interporc vs. komisjon, EKL 2003, lk I-2125, punkt 15).
- 50 Neist sätetest tulenevatele põhjendamisnõuetele ei vasta apellatsioonkaebus, mis piirdub Esimese Astme Kohtule esitatud väidete ja argumentide — kaasa arvatud

need, mis põhinesid selle kohtu poolt sõnaselgelt tagasi lükatud asjaoludel — kordamise või sõnasõnalise taasesitamisega (vt eelkõige 25. märtsi 1998. aasta määrus kohtuasjas C-174/97 P: FFSA jt vs. komisjon, EKL 1998, lk I-1303, punkt 24, ja eespool viidatud kohtuotsus Interporc vs. komisjon, punkt 16). Selline apellatsioonkaebus kujutab endast tegelikult vaid nõuet, mille eesmärk on lihtsalt saavutada Esimese Astme Kohtule esitatud hagiavalduse uuesti läbivaatamine, mis aga väljub Euroopa Kohtu pädevuse piirest (vt 26. septembri 1994. aasta määrus kohtuasjas C-26/94 P: X vs. komisjon, EKL 1994, lk I-4379, punkt 13, ja eespool viidatud kohtuotsus Bergaderm ja Goupil vs. komisjon, punkt 35).

51 Kui apellatsioonkaebuse esitaja vaidlustab ühenduse õiguse tõlgendamise või kohaldamise Esimese Astme Kohtu poolt, võivad esimeses astmes käsitletud õiguslikud küsimused siiski apellatsioonimenetluses uuesti arutusele tulla (vt 13. juuli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-210/98 P: Salzgitter vs. komisjon, EKL 2000, lk I-5843, punkt 43). Kui apellatsioonkaebuse esitaja ei suuda oma apellatsioonkaebust Esimese Astme Kohtus juba kasutatud väidete ja argumentidega sel viisil põhjendada, kaotab apellatsioonimenetlus osaliselt oma mõtte (vt eelkõige 10. mai 2001. aasta määrus kohtuasjas C-345/00 P: FNAB jt vs. nõukogu, EKL 2001, lk I-3811, punktid 30 ja 31, samuti 16. mai 2002. aasta otsus kohtuasjas C-321/99 P: ARAP jt vs. komisjon, EKL 2002, lk I-4287, punkt 49, ja eespool viidatud kohtuotsus Interporc vs. komisjon, punkt 17).

52 Käesolevas asjas tuleb tõdeda, et apellantide esimese väite eesmärk ei ole lihtsalt saavutada Esimese Astme Kohtule esitatud hagiavalduse uuesti läbivaatamine. Selle väite igas osas näitavad apellandid selgelt ära vaidlustatud kohtuotsuse need osad, kus nende arvates on rikutud õigusnormi.

53 Seega on esimene väide vastuvõetav.

- 54 Nagu Esimese Astme Kohus on seoses esimese väite esimese osaga vaidlustatud kohtuotsuse punktis 77 õigesti märkinud, tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et tühistamishagi saab esitada vaid selliste meetmete peale, mis tekitavad siduvaid õiguslikke tagajärgi hageja huve puudutaval viisil, tuues kaasa selge muutuse tema õiguslikus seisundis (vt eelkõige eespool viidatud otsus *IBM vs. komisjon*, punkt 9, 4. oktoobri 1991. aasta otsus kohtuasjas C-117/91: *Bosman vs. komisjon*, EKL 1991, lk I-4837, punkt 13, ja 9. detsembri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-123/03 P: *komisjon vs. Greencore*, EKL 2004, lk I-11647, punkt 44).
- 55 Seega vastupidiselt apellantide väidetule jäävad EÜ artiklis 230 ette nähtud kohtuliku kontrolli alt välja mitte üksnes ettevalmistavad aktid, vaid kõik aktid, mis ei tekita õigussubjekti huve puudutavaid siduvaid õiguslikke tagajärgi, näiteks kinnitavad aktid ja puhtalt rakendusaktid (vt eelkõige 1. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-46/03: *Ühendkuningriik vs. komisjon*, EKL 2005 lk I-10167, punkt 25), lihtsad soovitusel ja arvamused (23. novembri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-476/93 P: *Nutral vs. komisjon*, EKL 1995, lk I-4125, punkt 30) ja põhimõtteliselt ka sisejuhised (vt eespool viidatud otsus *Prantsusmaa vs. komisjon*, punkt 9).
- 56 Esimese Astme Kohus ei rikkunud õigusnormi, kui ta asjaolust, et vaidlusalustel otsustel puuduvad siduvad õiguslikud tagajärjed EÜ artikli 230 mõttes, tegi järelduse, et nende peale ei saa hagi esitada, ega piiranud selle lahenduse kohaldatavust üksnes ettevalmistavate aktidega.
- 57 Seetõttu tuleb esimese väite esimene osa tagasi lükata.

- 58 Esimese väite teise osa kohta — niivõrd, kuivõrd see ei kattu väite kolmanda, neljanda ja viienda osaga — tuleb sedastada, et Esimese Astme Kohus märkis kohtuotsuse komisjon *vs.* Saksamaa punktile 47 viidates õigesti, et kuigi asja andmine kohtusse on siduva kohtuotsuse saamiseks vältimatu toiming, ei määra see lõplikult kindlaks vaidluspoolte kohustusi, seda vähem muudab vaidlusalust õiguslikku olukorda kohtusse hagi esitamise otsus kui selline.
- 59 Selles suhtes pole mingit tähtsust küsimusel, kas vaidlusalused otsused alluvad ühenduse kohtute kontrollile.
- 60 Eeltoodust järeldub, et esimese väite teine osa tuleb tagasi lükata.
- 61 Esimese väite kolmanda osa kohta tuleb märkida, et Esimese Astme Kohus on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 105 õigesti sedastanud, et oma riigi menetlusnormide kohaldamine kohtuniku poolt on asja kohtusse andmisega paratamatult kaasnev tagajärg ning järelikult ei saa seda pidada hagi esitamise otsuse õiguslikuks tagajärjeks EÜ artikli 230 mõttes.
- 62 Tuleb lisada, et see, kas vaidlusaluseid komisjoni otsuseid võib pidada vaidlustatavateks õigusaktideks käesoleva otsuse punktis 54 viidatud kohtupraktika mõttes, ei saa sõltuda asjaolust, et komisjoni pöördumisel liikmesriigi kohtusse oleks algatatud menetluse raames olnud võimalik esitada eelotsusetaotlus EÜ artikli 234 alusel.

- 63 Seega ei saa nõustuda esimese väite kolmanda osaga.
- 64 Esimese väite neljanda osa kohta tuleb märkida, et Esimese Astme Kohus on õigesti tõlgendanud eespool viidatud kohtuotsust Hispaania *vs.* komisjon (punktid 12–20), täheldades, et sellest kohtuotsusest järeldub, et riigiabi uurimismenetluse algatamise otsusel on EÜ artikli 230 mõttes õiguslikud tagajärjed. Konkreetsed õiguslikud tagajärjed tulenevad kõnealuse abi hindamisest ja kvalifitseerimisest ning sellest juhtuvast menetluse valikust. Seevastu pelgalt asjaolu, et vaidlusaluste otsustega tegi komisjon valiku, millist menetlust apellantide vastu kasutada, välistades sellega muud menetlused, ei kujuta iseendast õiguslikku tagajärge nimetatud artikli mõttes.
- 65 Seega tuleb esimese väite neljas osa tagasi lükata.
- 66 Esimese väite viienda osa kohta tuleb märkida, nagu Esimese Astme Kohus on õigesti sedastanud, et kuigi vaidlusaluste otsustega kaasneb — nii nagu institutsioonide igasuguste toimingute puhul — nende autori seisukohavõtt selle kohta, et ta on pädev neid vastu võtma, ei saa seesugusele seisukohavõtule omistada siduvaid õiguslikke tagajärgi EÜ artikli 230 mõttes, nagu seda on tõlgendanud kohtupraktika.
- 67 Eelarvevahendite kasutamise osas, mida vaidlusalused otsused kõnealuste hagide esitamiseks ja kaitsmiseks kaudselt lubavad, piisab märkimisest, et see asjaolu ei puuduta küsimust, kas kõnealused otsused tekitavad siduvaid õiguslikke tagajärgi apellantide huve puudutaval viisil, tuues kaasa selge muutuse nende õiguslikus seisundis.

- 68 Eeltoodust järeldeb, et esimese väite viies osa ja seega ka esimene väide tervikuna tuleb tagasi lükata.

Teine väide, mis on tuletatud EÜ artikli 230 väärast tõlgendamisest seoses tagajärgedega, mida Ühendriikide õigus omistab kõnesolevate tsiviilhagide esitamisele

Poolte argumendid

- 69 Apellantide arvates ei olnud Esimese Astme Kohtul õigus, kui ta vaidlustatud kohtuotsuse punktis 105 leidis, et District Court saaks eelotsusetaotluse süsteemi puudumist Ühendriikides korvata ise ühenduse õigust kohaldades. Nad väidavad sellega seoses, et doktriini „*Act of State*” tõttu on vähetõenäoline, et District Court otsustaks talle esitatud ühenduse õiguse põhiküsimuste üle. Vastupidiselt komisjoni väidetule on apellandid sellega seoses kõnealusele doktriinile või vähemalt selle sisule Esimese Astme Kohtus juba viidanud.
- 70 Komisjon peab seda väidet vastuvõetamatuks, kuna tegemist on uue väitega. Apellandid ei ole doktriinile „*Act of State*” viidanud ei Esimese Astme Kohtus ega District Court’is, kuigi nad oleksid saanud seda teha.

Euroopa Kohtu hinnang

- 71 Kõigepealt tuleb tõdeda, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 66 märkis, et apellandid viitasid Esimese Astme Kohtus doktriinile „*Act of State*”, seega on teine väide vastuvõetav.
- 72 Kuid see väide tuleb põhjendamatus tõttu tagasi lükata selles osas, milles see erineb esimese väite kolmandast ja neljandast osast.
- 73 Doktriini „*Act of State*” kohaldamine või mittekohaldamine Ühendriikide pädeva kohtu poolt ei oma mingit tähtsust mõiste „vaidlustatav akt” tõlgendamisel EÜ artikli 230 mõttes.

Kolmas väide, mis on tuletatud tõhusa kohtuliku kaitse põhiõiguse rikkumisest

Poolte argumendid

- 74 Apellandid väidavad, et Esimese Astme Kohus ei ole taganud neile tõhusat kohtulikku kaitset ning on rikkunud õigusnormi sellega, et on vaidlustatud

kohtuotsuse punktis 123 tõdenud, et selles suhtes asjakohane kriteerium on võimalus pöörduda kohtusse, mitte tõhusate õiguskaitsevahendite olemasolu, millele keskendub kohtupraktika. Sellega seoses viitavad nad 25. juuli 2002. aasta otsusele kohtuasjas C-50/00 P: *Unión de Pequeños Agricultores vs. nõukogu* (EKL 2002, lk I-6677, punkt 39).

- 75 Asjaolu, et nimetatud otsuses *Unión de Pequeños Agricultores vs. nõukogu* ja 2. aprilli 1998. aasta otsuses kohtuasjas C-321/95 P: *Greenpeace Council jt vs. komisjon* (EKL 1998, lk I-1651) viitas Euroopa Kohus õiguskaitsevahendite ja menetluste terviklikule süsteemile, mis on mõeldud tagama kontrolli institutsioonide aktide seaduslikkuse üle, kuid jättis välja EÜ artikli 288, tõendab, et õige ei ole vaidlustatud kohtuotsuse punktis 123 esitatud Esimese Astme Kohtu seisukoht, et tõhusa kohtuliku kaitse vajadusega ei ole vastuolus tühistamishagi vastuvõetavaks tunnistamata jätmise põhjendusel, et nimetatud artikli alusel on võimalik esitada lepinguvälise vastutuse hagi. Pealegi ainult ühenduse institutsioonide pädevuse puudumine ei too kaasa ühenduse lepinguvälise vastutuse, seega ei oleks kahju hüvitamise hagi apellantidele tõhusa kohtuliku kaitse tagamiseks piisav.
- 76 Komisjon leiab, et tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtte tagab kaitse ühenduse institutsioonide aktide vastu, mis võivad rikkuda ühenduse õiguses tunnustatud õigusi ja vabadusi, st aktide vastu, mis tekitavad asjaosaliste jaoks õiguslikke tagajärgi. Vaidlusalused otsused ei kujuta endast selliseid akte.
- 77 Seoses eespool viidatud otsusega *Unión de Pequeños Agricultores vs. nõukogu* meenutab komisjon, et Euroopa Kohus sedastas selle otsuse punktis 44, et kuigi on tõsi, et määruse peale hagi esitamise eelduseks olevat isikliku puudutatuse tingimust tuleb tõlgendada tõhusa kohtuliku kaitse põhimõttest lähtudes, võttes arvesse erinevaid asjaolusid, mis hagejat teistest eristavad, ei saa seda eeldust niisuguse tõlgendamise tulemusel eirata.

78 EÜ artikliga 288 seoses leiab komisjon, et apellantide tegelik probleem ei ole mitte küsimus, kas nimetatud artikkel annab neile tõhusa kaitse, vaid võimetus tõendada, et komisjon tegi ebaseadusliku toimingu, kui ta püüdis saada District Court'ilt otsust selle kohta, et apellandid on pannud toime mitmesuguseid õigusvastaseid tegusid, nagu väideti tsiviilhagides, ning et tekkinud kahju on sellise hagi esitamise otsene tagajärg.

Euroopa Kohtu hinnang

79 Kõigepealt tuleb tõdeda, et Esimese Astme Kohus on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 123 õigesti lähtunud tõdemusest, et tühistamishagi ei saa esitada meetmete peale, mis ei tekita siduvaid õiguslikke tagajärgi õigussubjektide huve puudutaval viisil.

80 Nagu nimetatud kohtuotsuse punktis 121 on märgitud, kehtestab asutamisleping esiteks EÜ artiklitega 230 ja 241 ning teiseks EÜ artikliga 234 tervikliku õiguskaitsevahendite ja menetluste süsteemi, mis peab tagama institutsioonide aktide seaduslikkuse kontrolli, ning see ülesanne on usaldatud ühenduse kohtule (vt eespool viidatud otsused *Les Verts vs. parlament*, punkt 23, ja *Foto-Frost*, punkt 16, ning 6. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-461/03: *Gaston Schul Douane-expediteur*, EKL 2005, lk I-10513, punkt 22).

81 Kuid on tõsi, et kuigi tingimust, mis käsitleb hageja huve puudutavate siduvate õiguslike tagajärgede tekitamist, mis toovad kaasa selge muutuse tema õiguslikus

seisundis, tuleb tõlgendada tõhusa kohtuliku kaitse põhimõttest lähtudes, ei saa seda tingimust niisuguse tõlgendamise tulemusel eirata, ületamata seejuures asutamislepinguga ühenduse kohtutele antud pädevust (vt seoses tingimusega, et vaidlustatud akt peab füüsilisest või juriidilisest isikust hagejat otseselt puudutama, analoogiline eespool viidatud otsus *Unión de Pequeños Agricultores vs. nõukogu*, punkt 44).

82 Samuti on Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 123 õigesti tõdenud, et kuigi õigussubjektid ei saa kõnealuste meetmete peale esitada tühistamishagi, ei ole neid siiski jäetud ilma võimalusest pöörduda kohtusse, kuna neile jääb võimalus esitada EÜ artiklis 235 ja artikli 288 teises lõigus ette nähtud lepinguvälise vastutuse hagi, juhul kui tegemist on käitumisega, mis võib kaasa tuua ühenduse vastutuse.

83 Niisugune hagi ei kuulu hagejate huve puudutavate siduvate õiguslike tagajärgedega ühenduse aktide kontrollimise süsteemi, vaid seda saab kasutada juhul, kui isik on kandnud kahju institutsiooni õigusvastase käitumise tõttu.

84 Asjaolu, et apellantidel võib-olla ei õnnestu tõendada ühenduse institutsioonide õigusvastast käitumist, väidetava kahju esinemist või põhjuslikku seost käitumise ja kahju vahel, ei tähenda, et nad oleksid tõhusast kohtulikust kaitsest ilma jäetud.

85 Eeltoodust järeldub, et kolmas väide tuleb põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.

Neljas väide, mis on tuletatud ilmselt ebaseaduslike meetmete vaidlustamise võimalikkust käsitleva Euroopa Kohtu praktika väärast kohaldamisest ja tõlgendamisest

Poolte argumentid

- 86 Apellandid rõhutavad, et ükski asutamislepingu säte ega ükski teise õiguse akt ei anna ühendusele pädevust alata kohtumenetlusi väljaspool ühenduse õiguskorda ega volita komisjoni võtma rakendusmeetmeid tolli- ja käibemaksu sissenõudmise valdkonnas. Sellega seoses märgivad apellandid, et EÜ artikkel 211 ei ole üldine volitusnorm, mis muudaks tähtsusetuks EÜ artikli 7. Kuna vaidlusalused otsused on seega ilmselt ebaseaduslikud, oleks Esimese Astme Kohus pidanud tunnistama tühistamishagid vastuvõetavaks kooskõlas eespool viidatud otsusega IBM vs. komisjon.
- 87 Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 87 ja 88 Esimese Astme Kohtu poolt mainitud määruse FNAB jt vs. nõukogu kohta märgivad apellandid, et viidates selle määruse punktis 40 „asutamislepingus sõnaselgelt sätestatud vastuvõetavuskriteeriumidele”, pidas Euroopa Kohus silmas EÜ artikli 230 neljandas lõigus mainitud otsese ja isikliku huviga seotud tingimusi sõltumata sellest, kas erandlikel asjaoludel võib esitada tühistamishagi meetmete peale, mis ei ole isegi näiliselt seaduslikud.
- 88 Apellandid leiavad igal juhul, et Esimese Astme Kohus on väärtalt kohaldanud kohtupraktikat, mis tuleneb eelkõige eespool viidatud 9. oktoobri 1990. aasta otsusest Prantsusmaa vs. komisjon ning 16. juuni 1993. aasta otsusest kohtuasjas C-325/91: Prantsusmaa vs. komisjon (EKL 1993, lk I-3283), ning rikkunud olulist menetlusnormi, kuna ta ei liitnud vastuvõetavuse küsimust põhikohtuasjaga.

- 89 Komisjon leiab esiteks, et käesolev väide on vastuvõetamatu, kuna esitatud argumendid üksnes kordavad esimeses astmes esitatud argumente.
- 90 Teiseks märgib komisjon, et Esimese Astme Kohtus on pooled, kellel on hagi esitamise õigus EÜ artikli 230 teise lõigu alusel ja kelle institutsioonilisi õigusi komisjoni ühepoolne seisukohavõtt oma pädevuse suhtes otseselt puudutab, väga selgelt jaatanud komisjoni õigust vaidlusaluste otsuste tegemiseks. Ka komisjon ise meenutas ühenduse esindamise õigust, mille talle annab EÜ artikkel 282, mis kohaldab üldist põhimõtet, et üksnes komisjon on volitatud ühendust kohtutes esindama. District Court'ile esitatud läbi vaatamata jätmise taotlusele antud vastuses tugines komisjon EÜ artiklile 211 ja asutamislepingu muudele sätetele. Kuna komisjonil on seega vajalik pädevus vähemalt *a priori*, ei saa nõustuda sellega, et tegemist oleks pädevuse ilmselge puudumisega või et vaidlusalused otsused ei ole isegi näiliselt seaduslikud.
- 91 Kolmandaks märgib komisjon seoses eespool viidatud määrusega FNAB jt vs. nõukogu ning apellantide argumendiga, et Esimese Astme Kohus oleks pidanud liitma vastuvõetavuse küsimuse põhikohtuasjaga, et otsuse vaidlustamiseks peab õigussubjekt kõigepealt tõendama, et otsusel on lõplikud õigusliku tagajärjed, millega käesoleval juhul tegemist ei ole.

Euroopa Kohtu hinnang

- 92 Kõigepealt tuleb käesoleva otsuse punktides 49–52 toodud põhjustega analoogistel põhjustel tagasi lükata komisjoni esitatud vastuvõetamatuse väide.

- 93 Ilma et oleks vaja otsust teha küsimuses, kas eespool viidatud otsusest IBM vs. komisjon tuleneb, et erandlikel asjaoludel tuleb tunnistada vastuvõetavaks tühistamishagi meetmete peale, mis ei ole isegi näiliselt seaduslikud, tuleb tõdeda, et igal juhul ei ole käesolevas asjas ilmselgelt tegemist niisuguse olukorraga.
- 94 Sellega seoses piisab märkimisest, et EÜ artikkel 211 sätestab, et komisjon tagab asutamislepingu sätete ja selle alusel võetud meetmete rakendamise, et vastavalt EÜ artiklile 281 on ühendus juriidiline isik ning et EÜ artikkel 282 — kuigi oma sõnastuse kohaselt puudutab see vaid liikmesriike — väljendab üldist põhimõtet, täpsustades, et ühendusel on õigus- ja teovõime ning sel eesmärgil esindab teda komisjon.
- 95 Etteheite kohta, et Esimese Astme Kohus oleks pidanud liitma vastuvõetamatuse väite hindamise põhikohtuasjaga, tuleb sedastada, et erinevalt apellantide viidatud kohtuotsustes käsitletud juhtudest ei sõltu Esimese Astme Kohtule esitatud vastuvõetamatuse väite põhjendatuse hindamine käesoleval juhul hinnangust, mis tuleb anda apellantide esitatud sisulistele väidetele.
- 96 Seetõttu ei saa neljanda väitega nõustuda.

Viies väide, mis on tuletatud EÜ artikli 292 rikkumisest

Poolte argumendid

- 97 Apellandid väidavad, et leides, et District Court saab lahendada kõik vaidlused, mis puudutavad komisjoni pädevust algatada kõnesolevad menetlused Ühendriikides,

valis Esimese Astme Kohus lahenduse, mis on vastuolus EÜ artikliga 292 ja asutamislepingute süsteemiga.

98 Ühenduse õiguskorra iseseisvust kahjustaks igasugune ühenduseväline süsteem, mille tagajärjeks oleks see, et ühendus ja selle institutsioonid oleksid oma sisepädevuse teostamisel seotud ühenduse õigusnormide teatava tõlgendusega (vt eelkõige 14. detsembri 1991. aasta arvamus nr 1/91, EKL 1991, lk I-6079, punktid 41–46, ja 18. aprilli 2002. aasta arvamus nr 1/00, EKL 2002, lk I-3493, punkt 45), millega oleks tegemist juhul, kui District Court annaks hinnangu komisjoni pädevusele algatada kolmandates riikides menetlusi väidetavalt tasumata tolli- ja käibemaksu sissenõudmiseks.

99 Komisjon meenutab esiteks, et EÜ artikkel 292 puudutab liikmesriike, mitte komisjoni.

100 Teiseks väidab ta, et ühendus ei püüa asendada Euroopa Kohut District Court'iga ühenduse õiguse küsimuste lahendajana. Kõiki komisjoni volituste ja pädevusega seotud argumente, mida apellandid võiksid District Court'ile esitada, käsitleb nimetatud kohus samamoodi nagu kõiki muid esialgseid küsimusi, mis tulenevad nende vastu tsiviilhagi esitamisest ühenduse poolt. Kui peaks osutama vajalikuks ühenduse õigusega arvestamine tema oma riigi normide kohaldamise eesmärgil, nagu District Court selleks vajalikku informatsiooni.

101 Kohtu valik on strateegiline küsimus komisjonile, kes püüab esitada hagnosisid või astuda menetlusse riigis, kus kaevatav tegevus on aset leidnud ja kus toimub kohtuotsuse täitmine. District Court on kohus, kelle tööpiirkonnas on esiteks ühe või mitme apellandi asukoht ning teiseks on seal toimunud ebaseaduslik tegevus, järelikult on see kohus, kes saab kõige paremini tagada taotletud kohtulahendi täitmise.

Euroopa Kohtu hinnang

102 Tuleb märkida, et vastupidiselt apellantide väidetule ei seo Ühendriikide kohtu otsus, mis käsitleb komisjoni pädevust sellesse kohtusse hagi esitada, ühendust ja selle institutsioone nende sisepädevuse teostamisel ühenduse õigusnormide teatava tõlgendusega. Nagu kohtujurust oma ettepaneku punktis 90 on märkinud, on selline otsus siduv vaid kindlaksmääratud menetluse raames.

103 Seetõttu tuleb viies väide põhjendamatus tõttu tagasi lükata.

104 Kuna ükski väide, mida apellandid oma apellatsioonkaebuse toetuseks esitasid, ei ole põhjendatud, tuleb apellatsioonkaebus tagasi lükata.

Kohtuulud

- 105 Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel, mida kohaldatakse kodukorra artikli 118 alusel ka menetluses olevate apellatsioonkaebuste lahendamisel, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja apellandid on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud välja mõista apellantidelt. Kodukorra artikli 69 lõike 4 alusel, mida kohaldatakse artikli 118 alusel ka menetluses olevate apellatsioonkaebuste lahendamisel, kannavad kohtuvaidluses menetlusse astunud liikmesriigid ja institutsioonid ise oma kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. **Jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.**
2. **Mõista kohtukulud välja R.J. Reynolds Tobacco Holdings, Inc.'ilt, RJR Acquisition Corp.'ilt, R.J. Reynolds Tobacco Company'ilt, R.J. Reynolds Tobacco International, Inc.'ilt ja Japan Tobacco, Inc.'ilt.**
3. **Jätta Saksamaa Liitvabariigi, Hispaania Kuningriigi, Prantsuse Vabariigi, Itaalia Vabariigi, Madalmaade Kuningriigi, Portugali Vabariigi, Soome Vabariigi, Euroopa Parlamendi ja Euroopa Liidu Nõukogu kohtukulud nende endi kanda.**

Allkirjad